

Погледи

[Шта да се ради](#)

Ко има право на блокаду града - Љубисав Орбовић

Криминал кроз легалне токове

Фирма се намерно гура у стечај и ликвидацију, док друга „ћерка-фирма” служи за извлачење новца и богаћење власника

Љубисав Орбовић

Узроке радничких протеста треба тражити у карактеру приватизације у Србији, у оквиру које нови власници фирми не подлежу готово никаквој одговорности. Али и у непостојању правне државе, која би требало да буде гарант права запослених. Код нас послодавци не плаћају социјално и пензијско осигурање, не исплаћују плате, фирме не раде... Тиме се ствара незадовољство, јер људи од свог рада не могу да живе. Да би остварили права, радници, сами или уз помоћ синдиката, подижу тужбе против послодаваца. Чак 95 одсто судских поступака завршено је у њихову корист, али судске одлуке се не извршавају. Та немоћ радника да реше своје проблеме доводи до радикализовања протеста.

Почетак приватизације у нашој земљи смо, наравно, поздравили, верујући да ће, како је и најављивано, доћи до нових инвестиција и развоја привреде. Показало се, међутим, да је тај процес у великом броју случајева послужио само за „прање новца”. Појединци су купили и уништили фирме због добрих локација, земљишта и промене његове намене, а ништа нису уложили.

О томе каква је приватизација у Србији довољно говори податак да је 25 одсто уговора већ раскинуто, док је међу преосталима велики број такође под знаком питања. Након куповине, нови власници не само да не измирују обавезе према држави, добављачима и запосленима, већ „исисавају” новац из купљеног предузећа. Фирма се намерно гура у стечај и ликвидацију, док друга „ћерка-фирма”, преко које се обављају набавке и продаје и у којој је свега један или двоје запослених, служи за извлачење новца и богаћење власника. То је, ако бисмо хтели да ствари назовемо правим именом, криминал кроз легалне токове. Пошто је таквих фирми много, а држава не реагује, радници се окрећу све радикалнијим потезима како би скренули пажњу јавности на свој проблем.

Синдикат је непрестано уз њих. Учествојемо у свим преговорима, помажемо радницима у судским споровима... Али проблем је и у законској процедури. Према Закону о раду сви спорови морају бити окончани у року од шест месеци. А код нас радни спорови трају и по пет-шест година, неки чак и 10. Другим речима, правна држава не функционише, што онемогућава и синдикат да успешно оствари своју улогу.

Огорченим радницима, дакле, преостаје да остварују своја права или кроз институције правне државе или да блокирају саобраћајнице и протестују на улицама. Сви протести, почев од оног великог, одржаног у Београду 29. априла, па до појединачних блокада све су то активности које води синдикат. Тако се, уосталом, води синдикална борба у скоро свим земљама, мада код других не долази до блокада улица.

Гледано из синдикалног угла, у Србији недостаје социјални дијалог на свим нивоима који би могао да допринесе томе да се на прави начин реше проблеми. Ми смо управо кроз социјални дијалог решили питање повезивања стажа. Држава није реаговала када смо на великом протесту указали на тај проблем због чега је дошло до екстремнијих исказивања незадовољства. То је довело до преговора с Министарством за рад, након чега је формулисан предлог како да се то питање реши.

Ипак, моћ одлучивања у Србији је код послодаваца. Држава је продајом тих фирми тражила одређене гаранције, па би она, тј. Агенција за приватизацију, требало и да контролише купопродајне уговоре. Зато се радник, који и не зна ко је власник предузећа у којем ради, окреће држави, тражећи од ње помоћ, јер нема ни од кога другог.

Тако да би, уместо одговора да ли као председник највеће синдикалне централе у Србији подржавам или не ове радничке блокаде, требало поставити питање шта је прави узрок болести и одакле долази проблем. А проблем свакако није у оправданом револту радника који су блокирали улицу него у начину на који је код нас извршена приватизација. Проблем неће бити решен тако што ће ови људи бити протерани или ухапшени већ треба утврдити ко је крив што неколико стотина породица у неком граду више нема од чега да живи.

Због свега тога неопходни су озбиљни разговори на нивоу државе о томе у ком правцу иде привреда Србије са оваквим начином приватизације, мада се плашим да је за такве разговоре сада већ касно. Иако су у почетку политичарима била „пуна уста” најавна доласка стратешких партнера који ће овде инвестирати свега десетак таквих фирми је дошло у земљу док је све остало под знаком питања. Многи су куповали фирме због „прања новца” и атрактивног простора а да нису ни били упознати са делатностима којима су се оне бавиле. Очито на овим просторима био је потребан неки други облик приватизације, али сада о томе не вреди говорити. То, међутим, не значи да држава не треба да реагује и спаси што се спасти може.

Председник Савеза самосталних синдиката Србије

Љубисав Орбовић

[објављено: 12/12/2009]